

Uzay aşkı yenilgileri aştı

[milliyet.com.tr/uzay-aski-yenilgileri-asti-pembenar-yazardetay-saglik-2430988/](https://www.milliyet.com.tr/uzay-aski-yenilgileri-asti-pembenar-yazardetay-saglik-2430988/)

Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi'ne (NASA) ait Jet Propulsion Laboratory (JPL)'de derin uzay iletişimi ve astrofizik alanlarında çalışan Türk astrofizikçi Dr. Umut Yıldız, derin uzaya giden uzay araçlarının iletişimi üzerinde çalışıyor.

Herschel Uzay Gözlemevi'nde yıldız oluşum bölgelerinde su ve oksijen moleküllerinin keşfini yapan takımda yer aldı. Güneş-benzeri yıldız oluşum bölgelerinde oksijen molekülünün çok düşük miktarlarda bulunması ile ilgili olan makalesi NASA/Herschel basın bülteni olarak yayınlandı. Astrofizik alanındaki çalışmaları yıldız oluşumu, molekül astrofiziği ve astronomide büyük veri analizi ile bilgi madenciliği alanlarında devam ediyor.

Öğrencilik yıllarında başarılı olmadığı düşünülüyordu, çünkü notları çok düşüktü. Ortaokul ve lisede matematik notları sıfır ya da bir arasındaydı. Ancak çok fazla uzay ve bilim kitabı okuyordu. Lise son sınıfta, astronom olmak için üniversiteye gitmenin zorunlu olduğunu fark ettikten sonra çalışmaya başladı ve 7'nci sınıftan lise son sınıfa kadar bütün derslerin hepsini bir senede öğrendi. Hatta matematiği öğrenmeye ise toplama çıkarmadan başladığını söylüyor.

“Yenilgi bizim ikinci adımımız. Özellikle akademisyenlik içerisinde birçok gözlem projesine, fona başvuruyoruz ve reddedilen projelerimiz kazandığımız projelerden çok daha fazla. Yenilgi aslında bizim bir sonraki şeye daha güçlü hazırlanmamız için vesile oluyor” diyen ve NASA'da çalışan Türk astrofizikçi Dr. Umut Yıldız ile ilham veren öyküsünü konuştuk.

Hayatınızdan kısaca bahseder misiniz?

1980 İstanbul doğumluyum. Babam memur olduğu için, liseyi bitirene kadar Türkiye'de birçok şehirde yaşamak ve dolayısıyla birçok okul değiştirmek zorunda kaldık. Belki bir yerde uzun süre duramamak küçüklüğümden gelen bir alışkanlık olduğu için, lisansı Ankara Üniversitesi, yüksek lisans ve doktorayı da Hollanda'da tamamladıktan sonra Los Angeles'a taşındım. Tabii aralarda İngiltere'de 3 yıl, Kanarya Adalarında da yarım seneye yakın kaldım. Ömrümün yarısı yurtdışında geçti, birçok farklı kültür ve bakış açısı kazanmama vesile oldu.

Nasıl fark yaratırsınız?

Bir işi aldığımda en iyisini yapmaya çalışıyorum. Bir söz vardır, “odadaki en iyi sizseniz, o odadan çıkın, çünkü orada öğreneceğiniz bir şey kalmamıştır” diye. Hayatımda küçük bir yerin en iyisi olmak yerine, büyük bir yerde sıradan birisi olmayı tercih ettim ve bu büyük yerde de en iyisini yapmaya çalışınca çok şey öğrendim.

Çok zeki bir insan değilim, basit formülleri bile ezberleyemem ama çalışmayı seviyorum. Öte yandan en güzel fark yaratmak, bence illaki kişisel bir başarı ile değil de, kolektif olarak grubun başarısıyla olur. Mars'a bir robotu tek başına hazırlayıp gönderemezsiniz, ama bir grupla beraber çalışırsanız fark yaratırsınız.

Yenilgilerinizden nasıl dersler çıkarttınız?

Yenilgi bizim ikinci adımımız. Her an bir şeyler oluyor. Hele ki malum akademisyenlik içerisinde birçok gözlem projesine, fona başvuruyoruz ve reddedilen projelerimiz kazandığımız projelerden çok daha fazla. Ama bunu yenmenin yollarından biri, biz birçok yere aynı anda başvuruyoruz, böylece birinden ret alınca diyoruz ki, “hala umut var, bir de şu projeye başvurmuştuk, onu bekleyelim.” Bu şekilde kendimizi motive ediyoruz.

Öte yandan her reddedildiğimizde de bize bir geri bildirim geliyor, neden reddedildiğimize dair, biz de bunlardan ders çıkarıp, yeni başvurumuzu ona göre geliştirip öyle yapıyoruz. Öyle olunca, dolayısıyla yenilgi aslında bizim bir sonraki şeye daha güçlü hazırlanmamız için vesile olmuş oluyor.

Sizin için para nedir?

Parayı hep bir araç olarak düşündüm ve hiçbir zaman para peşinde koşmadım. Her ne kadar en büyük hayallerimden birisi girişimcilik olsa da sanırım paraya karşı olan ilgisizliğim buna başlamama ve başarmama engel olacak. Özellikle lisede meslek seçimlerini yapmaya başladığımızda, çevremizin genelde bize önerdiği meslekler, üniversiteyi bitirince kısa zamanda iş sahibi olup para kazanabileceğimiz meslekler oluyor. Böyle olunca birçok öğrenci, daha lisede realite ile tanışmak zorunda kalıp hayallerinden vazgeçme yoluna giriyor. Sadece öğrenciliğim sırasında pek de cebimde param olmadan 20'dan fazla ülkede yüzlerce şehir dolaştım. Eğer ki en başında parayı amaç edinseydim, bu risklere girmezdim ve bu mükemmel öğrenme ve eğlence fırsatlarını hiçbir zaman yakalayamazdım ve beni bugün çok farklı bir yere taşıyabilirdi.

Kendinize hedef koydunuz mu?

Tabii ki, hedef olmadan bir şey olmuyor. Çok klasik bir örnek vardır, “gemi yola çıkar, hedef belliyse istediğin limana gider, belli değilse herhangi bir yere gider” diye.

Hedefiniz olur ve siz de o hedefe ulaşmak için bir yol çizersiniz ve o yolda çalışırsınız. Elbette çizdiğiniz yol mükemmel değildir ve yolda birçok şeyi değiştirmeniz gerekebilir ve hatta engellenebilirsiniz. Bazı durumlarda gerçekten olmuyorsa olmuyordur, en önemlisi, “bu yolla olmuyorsa başka bir yol bulmalıyım” diye yolu güncellemek ve pes etmeden devam etmek gerekiyor.

Hayatınızı nasıl dengede tutuyorsunuz?

Kızım doğana kadar hayatım, iş, iş, işti. Eve geldiğimde de çalışmaya devam ediyordum ve bitmeyen bir 24 saat vardı. Ama kızım ile birlikte akşamlarım çok değişti, ilk zamanlarda direniyordum, “eve gelince yine çalışayım” diye, ama bundan pes ettim. Aslında yalan söylemeyeyim, hala bu denge konusunu tam yakalayabilmiş değilim.

Sizin için rekabet nedir? Rakiplerinizle nasıl mücadele edersiniz?

Rekabetin tersi uzlaşma. Rekabet konusunun nasıl bir şey olduğunu doktora yaparken anladım ve yaşadıklarımı anlatmak isterim. Özellikle doktora yaparken, diğer bazı bilim dallarında laboratuvarlardaki arkadaşlar, yaptıkları çalışmalarını benzer işler yapan laboratuvarlardan sakladıklarını ve yayınlayana kadar kimseye söylemediklerini, konferanslarda bile gelişmelerini anlatamadıklarını söylüyorlardı ve ben bunu hiç anlamıyordum.

Benim danışmanım gerçekten inanılmaz mükemmel bir kadındı ve birçok farklı projeyi aynı anda yönetip, herkese zaman ayırabilir ve yönetimindeki herkesin hak ettiğini alması için uğraşırdı.

Doktoraya başladığımda Herschel Uzay Gözlemevi henüz yeni fırlatılmak üzereydi ve ben de yaklaşık 100 araştırmacının olduğu bir takıma girmiştım. Yıllar içerisinde gördüm ki, keşfedilecek o kadar çok şey var ki, rekabet ile insanların birbirlerine çelme takması yerine bu 100 kişinin ahenk içerisinde uzlaşma ile birbirlerine destek olup birçok keşfin yapıldığını gördüm. Su filkırtan yıldızlardan, uzaydaki oksijen molekülüne kadar birçok keşfimiz oldu. O bakımdan ben elimden geldiğince uzlaşma ile bir şeyleri başarmayı daha önemsiyorum.

Sağlığınıza nasıl dikkat ediyorsunuz?

Şimdi bir doktorla konuşuyorum ama gerçek şu ki aslında pek de dikkat etmiyorum. Öğrenciyken hiç dikkat etmezdim, “bir iş sahibi olunca dikkat ederim” diyordum ama demek ki bu genç yaşta kazanılması gereken bir alışkanlıkmiş. Yarın dememek lazım.

Besinler konusunda her ne kadar Türkiye'ye geldiğimde sürekli İskender salonlarından çıkmıyor gibi görünsem de

özlem diyelim, şu an itibariyle nerdeyse yüzde 95 vejetaryenim. Hollanda'da haftada 1-2 kez yüzmeye giderdim, şimdi tembellik sanırım, umarım yeniden başlarım.

Kaybetmek kolay gibi anlatılsa da zorlu bir süreçtir. Siz her yenilgiden sonra nasıl kazandınız?

Evet, kaybetmek zorlu bir süreçtir. Ama çocukluğumdan beri uyguladığım beni ben yapan prensiplerim var, yenilgiden sonra o prensiplerimle o yenilginin prensiplerimle çakışıp çakışmadığını düşünürüm. Eğer ki prensiplerimi uyguladığımda yenildiysem bundan hatta zevk de alırım, kayıp olarak görmem. Ve yine başlarım, zaten yeniden başlamaktan başka da çare yok.

Kaybettiğinizde üstesinden gelmek zorunda olduğunuz en yoğun duygu hangisiydi?

Kaybettiğimizde elbette biz de motivasyonumuzu kaybediyoruz. Demir bir kalbimiz yok ve bundan etkileniyoruz. O an sanki kaybetmek süreklimiş gibi geliyor insana, sanırım o an üstesinden gelmek zorunda olduğum en yoğun duygu da bunu aşmaya çalışmak oluyor. Çünkü kaybetmek sürekli değil, başka bir yol bulup devam etmek gerekiyor. Bu sırada diğer insanlarla konuşmak, paylaşmak önemli. Bu şekilde bir çıkış yolu bulmak daha kolay oluyor.